

faktum

om pension, investering og samfund

Sparer danskerne for meget eller for lidt op?

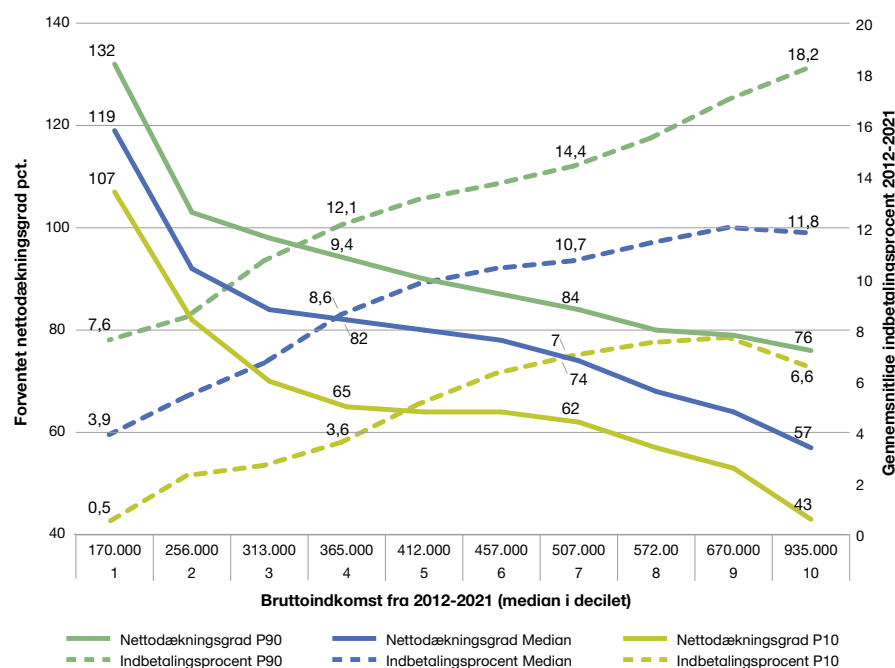
I gennem 1990'erne blev de danske pensionsordninger udvidet kraftigt med introduktionen af en række arbejdsmarkedspensionsordninger og overenskomster med krav om pensionsopsparing. Derfor sparer de fleste personer i den erhvervsaktive alder i dag op til pension i ATP, i en arbejdsmarkedspensionsordning eller i en individuel ordning. I nullede vedtog Folketinget også det såkaldte Velfærdsforlig som sikrede, at pensionsalderen fremover følger eventuelle stigninger i levetiden. Tilsammen har de to tiltag medført, at flere sparer op til pension, og at mange kommer til at spare op i en længere periode i fremtiden.

De kommende danske pensionister kan derfor forvente endnu højere pensionsindkomster, og deres såkaldte dækningsgrader (forholdet mellem indkomsten som pensionist og erhvervsaktiv) vil stige.

I den sammenhæng er det i en analyse i FinansInvest (august 2023) blevet påpeget, at de højere dækningsgrader vil føre til, at mange flere kan vælge at gå på pension tidligere for egne penge, og at man, for at forhindre det, bør spare mindre op til pension.

I dette Faktum ser vi nærmere på fakta og undersøger, hvor meget dækningsgraderne egentlig kan forventes at stige i fremtiden. Vi har også set på, hvilken betydning en stigning i dækningsgraden kan forventes at få for antallet af personer, der ønsker at pensionere sig selv for egne midler i fremtiden.

Figur 1 – Sammenhæng mellem indbetalingsprocenten og den forventede dækningsgrad for forskellige indbetalingsniveauer (ved 10-procentpercentilen (P10), medianen og 90-procentpercentilen (P90))

Note.: De stiplede linjer viser indbetalingsprocenten over 10 år, og de fuldt optrukne linjer viser den tilhørende forventede dækningsgrad ved pensionsalderen. Beregningerne af dækningsgraderne tager udgangspunkt i en person der er 20 år i dag, som starter sin opsparing som 25-årig og sparer op frem til pensionsalderen med det opgjorte indbetalingsmønster og indkomstniveau. Personen går på pension som 74-årig, og er på pension i 19,3 år. I opsparingsperioden udnyttes Aldersopsparing fuldt ud, hvis det er muligt. P10 henviser til det niveau, hvor 10 pct. indbetaler mindre eller det samme ind til pension, medianen til det niveau, hvor 50 pct. indbetaler mindre eller det samme, og P90 henviser til det niveau, hvor 90 pct. indbetaler mindre eller det samme (dvs. hvor kun 10 procent indbetaler mere). I figuren er indbetalingsprocenten beregnet ift. bruttoindkomsten inkl. Pension. Se "Sådan har vi regnet" for yderligere antagelser. Kilde: ATP's egne beregninger på typepersoner, 2023.

Konklusionerne fra analysen er: a) Meget få personer sparer 12, 15 og 18 pct. op til pension år efter år gennem hele arbejdslivet, som analysen i FinansInvest antager, og derfor kommer dækningsgraden for de fleste danskere til at stige noget mindre, end man forventer i artiklen i FinansInvest; b) Dækningsgraden kommer

især til at stige for mellemindekomsterne, for hvem det (relativt set), er meget dyrt at trække sig tidligt tilbage for egne midler; c) Flere analyser (DØRS 2021, ATP 2020) har vist, at danskerne har valgt at arbejde længere i takt med at efterløns- og folkepensionsalderen er steget, og det er selvom mange personer har fået højere

pensionsformuer. Samlet set viser analyserne dermed ikke, at danskerne sparer for meget op og kommer til at trække sig tidligt tilbage i stor stil. Modsat ses det, at der stadig er en gruppe, der sparer for lidt op til pension.

Læs hele analysen nedenfor og hør Kent Damsgaards, CEO i Forsikring & Pension og Martin Præstegaards, CEO i ATP, syn på sagen.

Få personer sparer 12, 15 og 18 pct. op til pension år efter år gennem den erhvervsaktive periode

Med fælleserklæringen i 1987 og udvidelsen af ATP-ordningen i 1990'erne og i 2020 (med Obligatorisk Pensionsordning), har man sikret, at de fleste i dag sparer op til pension. Det betyder dog langt fra, at man kan forvente, at de fleste danskere sparer 12 pct., 15 pct. eller 18 pct. af deres indkomst op til pension, hvert eneste år igennem hele arbejdslivet, som man antager i artiklen i FinansInvest. I Figur 1 har vi forsøgt at vise dette.

Figur 1 viser sammenhængen mellem den andel af bruttoindkomsten, man indbetaler til pension (indbetalingsprocenten), og den dækningsgrad man kan forvente at få som 74-årig folkepensionist i fremtiden, hvis man fortsætter det opsparingsmønster, man har haft de seneste 10 år.

I Figur 1 er alle 30-65-årige danskere i 2021 blevet fulgt gennem de seneste 10 år, og deres gennemsnitlige bruttoindkomst og indbetalingsprocent (andel af indkomsten til pension) er blevet beregnet. Derefter er personerne blevet opdelt i 10 lige store indkomstgrupper, og sorteret efter størrelsen af indkomsten over de 10 år. Gruppe 1 udgør dem med den laveste gennemsnitsindkomst og gruppe 10 har den højeste indkomst. Fordi personer med samme indkomst ikke nødvendigvis indbetaler den samme andel af indkomsten til pension, har vi udover middelindbetalingsprocenten (medianen) også opgjort indbetalingsniveauet for dem, der indbetalte lidt (P10) og dem der indbetalte meget (P90) af indkomsten til pension over de 10 år.

Ser man nærmere på tallene i Figur 1, kan man se, at langt de fleste personer indbetalte mindre end 12 pct., 15 pct. eller 18 pct. til pension i gennemsnit over de 10 år. Kun de 10 pct. der indbetalte mest (P90) har indbetalt 12, 15 eller 18 pct. over en 10-årig periode. Faktisk var gennemsnittet for samtlige indbetalingsprocenter for de 30-64-årige over de 10 år på 9,5 pct.

I analysen i FinansInvest nåede man frem til, at ved en indkomst på 350.000 kr., og en indbetalingsprocent på 12 pct. til en arbejdsmarkedspension samt et ATP-bidrag igennem hele arbejdslivet, så vil man kunne opnå en dækningsgrad på 96 pct. som 74-årig folkepensionist. Bruger man i stedet den observerede gennemsnitlige indbetalingsprocent over en 10-årig periode, fra Figur 1, for en person med en gennemsnitlig bruttoindkomst på 365.000 kr. (median) (tæt på de 350.000 kr.), så kan man regne sig frem til en dækningsgrad på 82 pct. – altså hele 14 pct. point lavere end det man når frem til i analysen i FinansInvest.

Om det siger Administrerende direktør i ATP, Martin Præstegaard:

”Der er meget få personer der gennem et helt arbejdsliv indbetaler 12 pct., 15 pct eller 18 pct. af deres indkomst til pension, hvert eneste år. Langt de fleste har perioder, hvor de indbetaler mindre, det kan fx skyldes perioder under uddannelse, perioder med ledighed, ansættelsesperioder uden en arbejdsmarkedspension, at man driver selvstændig virksomhed, eller at man vælger at gå på pension før man når folkepensionsalderen. Og her skal man huske, at opgørelsen her kun har set på indbetalingerne over en 10-årig periode – et helt arbejdsliv frem til folkepensionsalderen kan for en 25-årig i dag forventes at vare 49 år.”

Der er stadig grupper på arbejdsmarkedet, som ikke sparer ret meget op til pension

Selvom flere og flere danskere i dag sparer op til deres egne pensioner, så er der stadig 8 pct. af kernetropperne

– dvs. dem der har fået fodfæste på arbejdsmarkedet og som endnu ikke er gået på pension – i alderen 30-59 år, der over 10 år slet ikke sparer noget op (udover ATP), og ca. 25 pct. sparer samlet set så lidt op, at de som pensionist i fremtiden kan forvente at ende i den såkaldte restgruppe.

Restgruppen er her defineret ligesom i Finansministeriet 2017, og restgruppen svarer således til den gruppe, der sparer så lidt op over tid, at de kan forvente at få det fulde pensionstillæg og derudover (potentielt) også ældrecheck, boligydelse eller varmetillæg, fordi systemet vurderer, at deres egen pensionsopsparing er utilstrækkelig. De 25 pct. svarer til ca. 250.000 pensionister i fremtiden. Restgruppens konkrete størrelse afhænger af den valgte definition – se fx ATP 2015 for en uddybning.

Halvdelen af denne restgruppe består af personer, der i de seneste 10 år primært har været i beskæftigelse. Netop fordi denne del af restgruppen har været i beskæftigelse store dele af de seneste 10 år, har langt de fleste haft indkomster, der var store nok til, at de kunne have sparet mere op til deres egne pensioner. Når personer, der godt kunne spare op til deres egen pension, kan vælge ikke at gøre det, så skaber det et såkaldt ”freerider-problem”, hvor de, der sparer op til deres egen pension også kommer til at medfinansiere ”freeridernes” pensioner.

Hvordan kan stigende dækningsgrader forventes at påvirke selvpensioneringen i fremtiden?

Analysen har vist, at man kan forvente, at dækningsgraderne stiger i fremtiden i takt med at flere og flere sparer større beløb op til pension. Det er især lav- og mellemindkomsterne som kommer til at opleve en stigning i deres indkomster og dækningsgrader, da det er disse grupper, der – i forlængelse af Fælleserklæringen fra 1987 og udvidelsen af ATP-ordningen – har fået en pensionsordning.

For at kunne sige noget om dækningsgraden for alle pensionister i fremtiden, er det nødvendigt at kende befolknings-

Tabel 1 – Forskellige opgørelser ift. selvpensionering i dag og i fremtiden

	Antal personer, der bruger selvpensionering	Forventet andel på pension året før folkepensionsalderen, pct.	Gennemsnitlig samlede formue for selvpensionerede 60-66,5-årige, mio. kr.	Gennemsnitlig samlede formue for beskæftigede 60-66,5-årige, mio. kr.	Gennemsnitlig dækningsgrad for alle pensionister, pct.	5 års selvpensionering fra bruttoindkomst på 418.000 kr. Bruger først aldersopsparingen. Hvad bliver reduktionen i dækningsgraden som folkepensionist (og som selvpensioneret)?, pct. point.
I dag	8.000	61	7,2	4,3	80	
I 2070/2080	25.000	58			88	17 (24)

Kilde: F&P, Pensionskommission og egne beregninger 2023.

sammensætningen i 2080, fordi som vi så i Figur 1, er indbetalingsprocenten og dækningsgraden vidt forskellige på tværs af indkomstgrupper, og også inden for indkomstgrupperne. Pensionskommissionen (2022) har forsøgt at lave sådanne beregninger, og de når frem til, at den gennemsnitlige dækningsgrad stiger fra omkring 80 pct. i dag til omkring 88 pct. i fremtiden. I Pensionskommissionens beregning af dækningsgraden indgår også andre offentlige pensioner og private indkomster udover pensionsudbetalingerne.

I Pensionskommissionens rapport skriver man:

”De højere gennemsnitlige dækningsgrader afspejler særligt, at andelen med meget lave dækningsgrader falder i fremskrivningerne [...] Omkring 25 pct. af pensionisterne har en bruttodækningsgrad på under 50 pct. ved overgangen til pension i 2020, mens omkring 40 pct. har en bruttodækningsgrad over 90 pct. I 2080 skønnes mindre end 10 pct. at ville have en bruttodækningsgrad under 50 pct. ved overgang til pension, mens andelen af personer med en bruttodækningsgrad over 90 pct. forventes at være uændret. Et lavere antal personer forventes således at opleve markante indkomstfald i forbindelse med overgangen til pension.”

Betyder en stigende dækningsgrad for lav- og mellemindkomsterne så, at flere kan forventes at selvpensionere sig

i fremtiden? Det spørgsmål har Forsikring & Pension (F&P) forsøgt at se nærmere på. Ifølge F&P's analyser er der ca. 8.000 personer blandt de 60-66,5-årige, der i dag har selvpensioneret sig, hvilket svarer til ca. 2 pct. af aldersgruppen – se Tabel 1. Ud af de 8.000 var der 2.500 personer, som havde en selvpension der var større end dagpengesatsen.

Ifølge tal fra Pensionskommissionen forventes antallet af selvpensionerede at stige til ca. 25.000 personer i fremtiden, hvilket svarer til ca. 6 pct. af den pågældende aldersgruppe. Tallene indikerer således, at antallet vil stige, men ikke at store grupper vil trække sig tidligt tilbage fra arbejdsmarkedet for egen regning. Og her skal man huske, at omkring 60 pct. i dag har trukket sig tilbage året før folkepensionsalderen, og at Pensionskommissionens beregninger viser, at man også i fremtiden forventer, at omkring 60 pct. vil gøre det samme. Den forventede stigning i antallet af selvpensionerede, må således forventes at blive udlignet af et fald i andre former for tilbagetrækning i fremtiden.

F&P's analyser har også set på, hvem der benytter sig af selvpensionering, og deres analyse når frem til, at personer der pensionerer sig for egne midler, har meget høje gennemsnitlige samlede formuer. De har især høje ”andre formuer” de kan trække på, hvilket er nødvendigt, hvis man skal kunne bibeholde et nogenlunde fornuftigt indkomstniveau

både i selvpensioneringsperioden og efterfølgende som folkepensionist.

Som tabel 1 viser, vil 5 års selvpensionering for egne midler betyde, at dækningsgraden i de 5 selvpensioneringsår falder til 54 pct. (24 pct. point lavere end ved normal pensionering) og at den ligger på 63 pct. i folkepensionsperioden (17 pct. point lavere end ved normal pensionering).

Om ovenstående analyser siger Administrerende direktør i Forsikring & Pension, Kent Damsgaard:

”Vores analyser viser klart, at selvpensionering reelt er et ikke-problem, fordi det er meget få danskere, som både i dag og i fremtiden har så store pensionsformuer, at de kan trække sig tilbage for egne midler, uden at de samtidig skal acceptere en meget stor indkomstnedgang. Og for det mindretal, der gør det, er det snarere et spørgsmål om, at de har en høj friværdi og formue i øvrigt. I forhold til pensionssystemet er der tværtimod langt mere behov for, at vi styrker incitamentet til at sikre, at de danskere, der endnu ikke sparer op, begynder at gøre det. Det er både i et samfundsperspektiv og for den enkelte en langt vigtigere problemstilling.”

Sådan har vi regnet

Indbetalingsprocenten er beregnet som de samlede indbetalinger til pension i perioden 2012-2021 for de 30-65-årige i 2021, divideret med bruttoindkomsten (inkl. pensionsbidrag) i den samme periode. I indbetalingerne indgår ATP Livslang Pension, SUPP, arbejdsmarkedspensioner, firmapensioner, individuelle pensioner, et fiktivt bidrag til Obligatorisk Pensions (OP) for overførselsindkomstmodtagere på 3,3 pct. og et fiktivt pensionsbidrag på 17 pct. for tjenestemænd.

Indbetalingsprocenten i analysen er af flere årsager lavere end overenskomstsatserne. For det første fordi personer, der ikke indbetaler til pension, eller som ikke er omfattet af en overenskomstmæssig arbejdsmarkedspension og derfor typisk indbetaler en lavere sats, indgår i beregningen. For det andet fordi perioder på overførselsindkomster, hvor man indbetaler til ATP Livslang Pension og Obligatorisk Pensionsordning (OP) indgår i gennemsnittet.

I beregningen af den samlede bruttoindkomst som erhvervsaktiv, for perioden 2012-2021, medregnes alle indkomster på nær lejeværdi af egen bolig og kapitalindkomster. Dette ind-

komstbegreb bruges både til beregningen af indbetalingsprocenten og dækningsgraden. Hvis man inddrager de udeladte indkomstkomponenter i bruttoindkomsten bliver indbetalingsprocenten lavere, mens dækningsgraderne ikke nødvendigvis påvirkes da indkomstkomponenterne både indgår før og efter pensionsalderen.

Fremskrivningerne er lavet vha. en typepersonsberregning med vedtagne pensionsregler og samfundsforudsætningerne i 2023. Udgangspunktet for beregningerne er en person, der er født i år 2003 og påbegynder sin opsparing i en arbejdsmarkedspension som 25-årig, går på pension som 74-årig i 2077 og derefter er på pension i 19,3 år. I standardscenariet regnes på en enlig pensionist, der modtager folkepension og privat pension, men ikke ældrecheck, boligydelse, varmetil-læg, arbejdsindkomst, kapitalindkomst og lejeværdi af egen bolig. Den forventede restlevetid ved pensionsalderen stammer fra ATP's interne levetidsmodel SAINT.

I standardberegningerne anvendes en vækstkorrigeret realrente på 0,8 pct., svarende til det niveau Pensionskommissionen anvendte i deres rapport i 2022.

Sådan hænger indbetalingsprocent og dækningsgrad sammen

Flere pensionselskaber anbefaler en målsætning om en indkomst som pensionist på omkring 80 pct. af den indkomst, man havde som erhvervsaktiv – en såkaldt dækningsgrad på 80 pct. De 80 pct. kan være en fin anbefaling for en gennemsnitsindkomst, men vil ofte ikke være en god anbefaling for en person med en relativt lav indkomst eller relativt høj indkomst.

En person med en relativt lav indkomst vil ofte være bedre tjent med en dækningsgrad på 100 pct. eller mere, mens en person med en relativt høj indkomst måske kan nøjes med en dækningsgrad på omkring 50-60 pct. – jf. Figur 1.

Nogen undrer sig måske over, at man som udgangspunkt ikke anbefaler en dækningsgrad på 100 pct. for dem med en mellemindkomst i stedet for 80 pct. Det hænger sammen med, at man som pensionist ikke har de samme udgifter, som man havde som erhvervsaktiv. For eksempel betaler en pensionist ikke arbejdsmarkedsbidrag, til en pensionsordning eller til en a-kasse. Samtidig vil en pensionists udgifter til transport, beklædning og mad typisk også være lavere.

Ud fra Figur 1 i Faktum kan vi desuden se følgende:

Når vi ser på indbetalingsprocenterne, er der en positiv sammenhæng mellem størrelsen af indkomsten og den andel der indbetales til pension, mens der er en negativ sammenhæng

mellem størrelsen af indkomsten og dækningsgraden, selvom de der tjener mest, sparer relativt mere op. Det hænger sammen med, at folkepension og ATP i udgangspunktet giver samme grundpension (før modregning og beskatning) for alle, og derfor behøver personer med lave indkomster ikke spare så meget op for at få den samme indkomst som de havde, før de gik på pension. Derudover modregnes stigende private indkomster i de offentlige pensioner, hvilket forstærker opsparingsbehovet for personer med højere indkomster.

Derudover kan vi også se, at der inden for hver indkomstgruppe er stor variation i, hvor stor en andel af indkomsten der blev indbetalt til pension, selvom personerne i de enkelte indkomstgrupper havde nogenlunde samme indkomst over den 10-årige periode. I indkomstgruppe 1 varierede indbetalingsprocenten således mellem 0,5 pct. og 7,6 pct. fra 10. percentil til 90. percentil, mens indbetalingsprocenten i indkomstgruppe 10 varierede imellem 6,6 pct. og 18,2 pct.

Når vi ser på de forventede (netto)dækningsgrader i Figur 1 kan vi se, at spredningen i dækningsgraden er mindre end i indbetalingsprocenten – både inden for indkomstgrupperne og mellem indkomstgrupperne. I indkomstgruppe 1 er spændet i den forventede dækningsgrad for de tre typer således "kun" fra 107 pct. til 132 pct., selvom indbetalingsprocenten varierede mellem 0,5 pct. og 7,6 pct. Dette mønster går igen i alle indkomstgrupper. Den primære forklaring på den lavere spredning i dækningsgraden er den såkaldte samspilsmekanismen imellem private indkomster og offentlige pensioner. Jo

mere privat indkomst man selv har, jo mindre offentlig pension kan man typisk modtage, fordi private skattepligtige indkomster modregnes i de offentlige pensioner for at målrette ydelserne til dem, der har mindst privat indkomst. Og den private opsparing har mindre betydning ift. den offentlige pension når man har en lav indkomst.

I standardberegningerne anvendes en vækstkorrigeret realrente på 0,8 pct., svarende til det niveau Pensionskommissionen anvendte i deres rapport i 2022.

Litteratur:

DØRS foråret 2021: "Kapitel 3 - tilbagetrækningsaftalen".

FinansInvest, august 2023: "Skal pensionsbidragene nedsættes, så alle ikke går for tidligt på pension?"

Forsikring og Pension, august 2023: "Selvpensionering er ikke attraktivt for almindelige lønmodtagere i det modne pensionssystem".

Kommissionen om tilbagetrækning og nedslidning, maj 2022: "Fremtidssikring af et stærkt pensionssystem".

Faktum nr. 202, november 2020: "Langt flere arbejder frem til folkepensionen".

Finansministeriet 2017, juni: "Det danske pensionssystem nu og i fremtiden"

ATP 2015, november: "Pensionssystemets restgruppe".